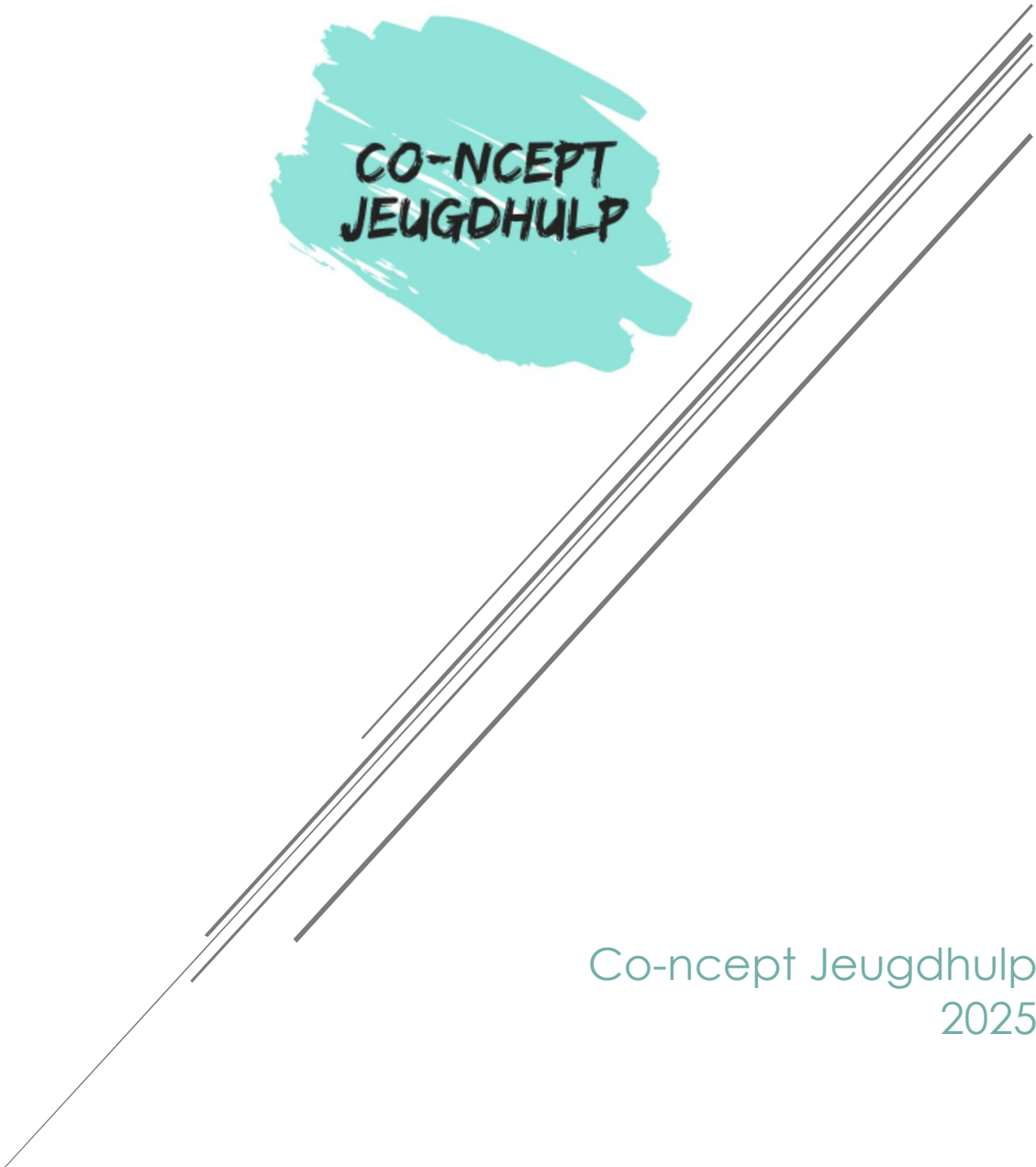

INSPIRATIENOTA ROND HET THEMA

Contextbegeleiding | werken met/in de context

**CO-NCEPT
JEUGDHULP**

Co-ncept Jeugdhulp
2025

Inhoud

1	Inleiding en situering	2
2	Inzichten en acties in co-creatie tijdens trajecten	3
3	Inzichten vanuit lerend netwerk	4
4	Inzichten vanuit het netwerkforum	5
5	Beleidsaanbevelingen	6
6	Voorstel tot verdere actie	7
7	Beleidsdialoog: in gesprek met het Agentschap Opgroeien	7
7.1	Verbinding met onderzoek	8
8	Nuances en feedback vanuit de regio	8
8.1	Gesprek met CAW centraal West-Vlaanderen	8
8.2	Gesprek met twoape GGZ	9
8.3	Gesprek met het VAPH-overleg	10
8.4	Gesprek met het LOBJ Westhoek	10
8.4.1	Gesprek met Golfbreker vzw	11
9	Conclusie	13
10	Slotwoord	14

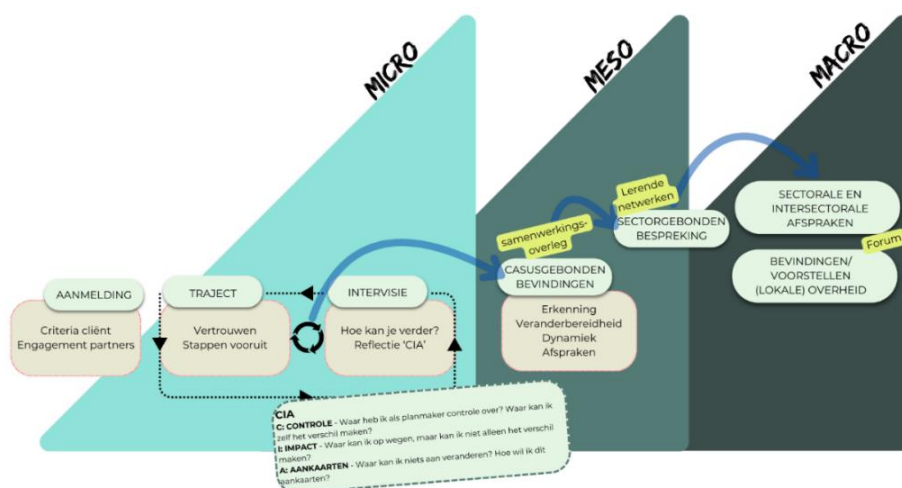
1 Inleiding en situering

Het pilootproject *De Ideale Wereld* werd in 2021 gelanceerd om de jeugdhulpverlening te herdenken en een meer samenhangende netwerkaanpak te ontwikkelen voor kinderen en jongeren die tijdelijk niet thuis kunnen verblijven. Centraal stond gedeelde verantwoordelijkheid en het doorbreken van het klassieke doorverwijsmodel.

Vanuit de regio 1G1P AanZet werden vijf bouwstenen naar voren geschoven als focuspunten voor verdere ontwikkeling: buddy's, help-me-team, diagnostiek, catalogus en planmakers. Er werd uit deze 5 thema's gekozen om met bouwsteen 'planmakers' verder aan de slag te gaan. Ze kregen de opdracht om bottom-up aan de slag te gaan in trajecten en van hieruit knelpunten en groeikansen te benoemen en innovatief aan de slag te gaan.

We merkten bij de start van het project dat het niet evident was om verder te kijken dan trajectniveau. Om deze opdracht te volbrengen, drempels in kaart brengen en aanbevelingen geven aan beleid, ontwikkelden we een kader om mee aan de slag te gaan, de **procesflow**. Het doel van deze procesflow is een werkinstrument creëren dat toelaat om ervaringen uit concrete trajecten systematisch te vertalen naar sectoroverschrijdende reflectie en beleidsaanbevelingen.

- **Microniveau:** planmakers volgden concrete trajecten op met gezinnen en voorzieningen. Ze keken samen met betrokkenen wat werkte, waar drempels lagen en hoe kleine stappen vooruit mogelijk waren om terug ademruimte te creëren.
- **Mesoniveau:** bevindingen uit trajecten werden samen met alle betrokken partners rond één jongere of gezinssysteem besproken in **samenwerkingsoverleggen**. Daar werden werkzame elementen, drempels en knelpunten expliciet gemaakt. Uit deze samenwerkingsoverleggen werden thema's gefilterd die we vervolgens meenamen naar wat we de **lerende netwerken** noemen. Lerende netwerken zijn intersectorale bijeenkomsten met partners die niet rechtstreeks bij de gevolgde trajecten betrokken waren, maar die vanuit hun eigen expertise konden meedenken en zo het bredere perspectief versterkten. Per thema vond één lerend netwerk plaats. Naast de lerende netwerken zijn er ook **sectorgebonden besprekingen**. Hier gaan we met diezelfde bevindingen langs in de sectoren om deze zo breed mogelijk gedragen te krijgen.
- **Macroniveau:** inzichten vanuit voorgaande niveaus werden gebundeld in het **netwerkforum**, waar partners uit de volledige regio 1G1P AanZet elkaar ontmoetten. Op het forum werd samen met deze partners gezocht naar afstemming, gedeelde doelstellingen en afspraken rond het thema contextbegeleiding | werken met/in de context die intersectoraal gedragen konden worden.

Procesflow Co-ncept Jeugdhulp, gebruikt als kader voor planmakers

Uit deze procesflow kwam het thema '**contextbegeleiding**' bovendrijven als een fundamenteel en tegelijk complex thema. In verschillende trajecten zagen we hoe uiteenlopend eenzelfde begrip kan worden ingevuld. Niet enkel tussen sectoren, maar zelfs binnen éénzelfde sector leggen voorzieningen verschillende accenten. Daarbij spelen factoren als de manier waarop de hulpvraag gedefinieerd wordt, de mate van flexibiliteit in tijd en inzet, als de focus op het gezin of de jongere een rol. In de trajecten merkten we dat impliciete verwachtingen en concrete mogelijkheden ver uit elkaar konden liggen, wat voor gezinnen soms tot verwarring leidde en voor hulpverleners tot frustratie. Deze verschillende interpretaties en invullingen maakten ons duidelijk dat het begrip '**contextbegeleiding**' niet eenduidig is en dat er nood is om dit thema beter onder de loep te nemen.

Deze nota bundelt de belangrijkste bevindingen, werkzame elementen en signalen die tijdens het pilootproject naar voor kwamen. We onderzoeken hoe deze inzichten en werkzame elementen blijvend kunnen aansluiten bij de toekomstige structuren van de jeugdhulp, en zien het IROJ daarbij als een mogelijk platform om dit thema verder te verankeren.

Deze nota wil meer zijn dan een terugblik op het doorlopen proces. Ze wil een **leidraad** zijn om de opgebouwde expertise rond contextbegeleiding vast te houden, reflecties verder te verdiepen en te vertalen naar concrete acties die jongeren, gezinnen en professionals versterken.

2 Inzichten en acties in co-creatie tijdens trajecten

De trajecten en samenwerkingsoverleggen boden een unieke kans om zicht te krijgen op wat gezinnen en hulpverleners tegenkwamen. We kunnen deze bevindingen samenvatten als zijnde signalen, kansen en drempels. Het waren momenten waarop niet alleen werd stilgestaan bij wat goed liep, maar ook gezocht werd naar wat in bepaalde situaties anders kon. Tegelijk was er ruimte om nieuwe ideeën uit te proberen en bij te sturen.

De planmakers speelden hierin een verbindende rol. Door met een open houding het begeleidingstraject te verkennen, erkenning te geven en een kritische blik te hebben, kwamen bepaalde thema's naar boven die anders misschien onder de radar waren gebleven. Dit gaf partners de kans om samen na te denken, kleine acties te testen en leerpunten te benoemen. Zo groeiden inzichten die later verder werden meegenomen in de lerende netwerken en het forum, waar ze konden worden gedeeld en verdiept.

In totaal werden, sinds april 2023, 18 trajecten opgevolgd met jongeren en gezinnen verbonden aan de regio 1G1P AanZet. Het ging om jongeren tussen 10 en 17 jaar, verspreid over de ELZ's (eerstelijnszones) Houtland & Polder, Westhoek, Midden West-Vlaanderen, Westkust & Polder en RITS. Deze trajecten boden geen pasklare oplossingen, maar wel ruimte om samen met gezinnen en partners drempels zichtbaar te maken en te verkennen hoe het ook anders kon.

Een belangrijk inzicht was het belang van **neutraliteit en vertrouwen**. Wanneer ouders vastliepen in hun relatie met de voorziening, bracht het betrekken van een contextbegeleider uit een andere organisatie meer openheid en verbinding. Ook kwam duidelijk naar voren hoe belangrijk het is om **oog te hebben voor ouders zelf**. Door te luisteren naar hun verhaal en samen te zoeken naar de juiste ondersteuning, groeide ook de veerkracht van hun kinderen. Tegelijk werd zichtbaar dat dit niet altijd lukt: ondanks beschikbare middelen en engagement bleek het in sommige situaties moeilijk om passende begeleiding te vinden. Dat maakte duidelijk hoe waardevol samenwerking is, en hoe kwetsbaar het systeem vandaag blijft.

Daarnaast werden trajecten sterker wanneer gezinnen **meer eigenaarschap** kregen. Doelen die vertrokken vanuit de wensen en prioriteiten van jongeren en ouders, en samen met hun netwerk werden vormgegeven, bleken meer gedragen en werkbaar. Daarbij werd zoveel mogelijk naar het **volledige gezin** gekeken, en niet

enkel naar de jongere die was aangemeld. Die brede blik maakte het mogelijk om beperkingen, noden en sterktes van het hele gezin mee te nemen in de aanpak.

In gezinnen waar **meerdere voorzieningen** betrokken waren, waren ook meerdere contextbegeleiders betrokken. In deze trajecten werd duidelijk hoe noodzakelijk afstemming is, ook over de rollen en verwachtingen. Bovendien ontstond er meer wederzijds begrip en aanvulling tussen de betrokken voorzieningen. In bepaalde trajecten was het nodig dat de aandacht uitging naar het ondersteunen van het zorgsysteem zelf om (samen) vol te houden.

Een andere helpende factor was de waarde van **nabijheid en schouder aan schouder** kunnen staan. Kleine concrete stappen, soms letterlijk meegaan naar de juiste hulp of dagbesteding, of via de eerste lijn zoeken naar tijdelijke verlichting zoals een zorgboerderij, brachten vastgelopen situaties opnieuw in beweging. Daarbij was het helpend om overlegmomenten **mét ouders** te voeren, in plaats van over hen. Hun aanwezigheid aan tafel zorgde, waar mogelijk, voor meer verbinding en wederzijds begrip.

Ten slotte werd het belang van **bruggen slaan** benadrukt: gesprekken en overlegmomenten hielpen om de verbinding tussen gezinnen, hun netwerk en de betrokken voorzieningen te herstellen.

Deze ervaringen tonen dat het vaak niet de grootse veranderingen zijn die beweging brengen, maar de kleine gezamenlijke stappen, gedragen door luisteren, afstemmen en in dialoog blijven, altijd met aandacht voor het gezin als geheel.

De inzichten uit de trajecten vormden het vertrekpunt voor een bredere dialoog. Ze vormden een brug naar de lerende netwerken waar deze ervaringen verder werden gedeeld, verdiept en verbonden met de praktijk van andere partners.

3 Inzichten vanuit lerend netwerk

In het lerend netwerk werd duidelijk dat **vertrouwen en verbondenheid** de basis vormen van contextbegeleiding. Gezinnen moeten zich gezien en ernstig genomen voelen, en dat geldt zowel voor jongeren als voor ouders en andere sleutelfiguren. Ook voorzieningen spelen een belangrijke rol als partner: wanneer alle betrokkenen samen verantwoordelijkheid opnemen, ontstaat ruimte om vooruitgang te boeken.

Flexibiliteit kwam telkens terug als voorwaarde om kwaliteitsvol te kunnen werken. Niet elk gezin heeft nood aan hetzelfde tempo of dezelfde intensiteit: soms volstaat een telefoongesprek, soms is een wekelijks bezoek nodig, en in moeilijke periodes kan de nood aan nabijheid nog groter zijn. Contextbegeleiders willen hierin kunnen schakelen, maar botsen vaak op registratiedruk en controle. Het gevoel “op de vingers gekeken te worden” maakt dat ze soms vastlopen, terwijl gezinnen net gebaat zijn bij soepel inspelen op veranderende noden.

Het gesprek bracht ook de **rolafbakening** naar voren. Soms neemt de individuele begeleider de contextbegeleiding erbij, soms wordt dit gescheiden. Beide vormen kunnen werken, zolang er maar afstemming is en gezinnen niet overspoeld raken door meerdere begeleiders. Een **miniteam rond de jongere en het gezin** werd genoemd als faciliterende structuur. Belangrijk is dat contextbegeleiding niet verengd wordt tot enkel de aangemelde jongere: gezinnen vragen een gezinsaanpak waarin ouders, broers, zussen en andere sleutelfiguren meetellen.

Neutraliteit werd vaak genoemd als helpend: een contextbegeleider die niet uitsluitend spreekt vanuit de eigen voorziening kan gemakkelijker vertrouwen winnen en spanningen verminderen. Tegelijk werd gewezen op de meerwaarde van **nabijheid**. Wanneer voorzieningen dichterbij gezinnen aanwezig zijn, kan sneller en laagdrempeliger ingespeeld worden op vragen, en ontstaat er ruimte voor korte, positieve contactmomenten. Wanneer die nabijheid ontbreekt, vraagt het organiseren van begeleiding meer tijd en planning, waardoor de

intensiteit soms onder druk komt te staan. Nabijheid gaat dus niet alleen over vertrouwdheid met de streek en het netwerk, maar ook over de praktische toegankelijkheid van ondersteuning.

Een oefening rond “**de ideale contextbegeleider**” toonde hoe breed het scala aan verwachtingen vandaag is. Van een contextbegeleider wordt verwacht dat die verbindend en creatief is, kan schakelen tussen verschillende taken en tegelijk methodisch sterk en nabij blijft. Vaak komt daar ook veel praktische en administratieve ondersteuning bij kijken. Dat maakt de rol zwaar en kwetsbaar. Er werd dan ook gewezen op het belang van **coaching, intervisie en een warm teamklimaat**. Zelfzorg en steun vanuit de organisatie zijn noodzakelijke voorwaarden om dit werk duurzaam vol te houden.

Tot slot werd duidelijk dat de verschillen tussen sectoren én tussen voorzieningen zorgen voor uiteenlopende visies en verwachtingen. De versnipperde financiering en strakke systemen laten weinig ruimte om in of bij te schakelen waar nodig. Hierdoor dreigt een kloof tussen wat gezinnen vragen en wat voorzieningen kunnen bieden.

De gezamenlijke conclusie van het lerend netwerk was dat contextbegeleiding niet kan herleid worden tot een werkvorm of module. Het gaat om een manier van werken die nabijheid, verbinding en maatwerk combineert. Dat vraagt niet alleen veel van de begeleider, maar ook stimulerend leiderschap, gedeelde zorg en structuren die samenwerking op maat ondersteunen en mogelijk maken.

4 Inzichten vanuit het netwerkforum

Tijdens het netwerkforum werd duidelijk hoe **fundamenteel en complex contextbegeleiding** is. Waar de samenwerkingsoverleggen en lerende netwerken vertrokken vanuit de praktijk van begeleiders en gezinnen, lag de focus op het forum meer op **structurele en organisatorische knelpunten**. Dat heeft te maken met de aanwezigen: het waren vooral coördinatoren en directies, die een ander perspectief hanteren en andere verantwoordelijkheid dragen.

Nabijheid en continuïteit kwamen als eerste naar voren. Contextbegeleiding kan pas echt betekenisvol zijn wanneer begeleiders voldoende dicht bij jongeren en gezinnen aanwezig zijn. **Lange verplaatsingen** beperken de mogelijkheid om kort en regelmatig contact te hebben, terwijl dat vaak net het verschil maakt. Voorzieningen-overstijgend werken werd gezien als een mogelijke hefboom om continuïteit te versterken, mits dit met zorg en in afstemming gebeurt. **Ouders zijn daarbij nooit optioneel**: ze zijn altijd deel van de context.

Ook **wissels en rolinvulling** kwamen aan bod. Elke verandering van contextbegeleider weegt zwaar voor gezinnen. Het forum benadrukte het belang van **weloverwogen keuzes**: in sommige situaties kan het helpend zijn om de rollen van individuele begeleiding (IB) en contextbegeleiding (CB) te bundelen in één trajectbegeleider, terwijl het in andere gevallen net waardevol is om die rollen te scheiden. Waar wissels onvermijdelijk zijn, is het cruciaal te zorgen voor **warmer overdrachten, duidelijke afspraken en een herkenbaar aanspreekpunt**. Zo wordt gedeelde zorg ook voor gezinnen werkbaar en draaglijk.

Daarnaast werd gewezen op het belang van **flexibiliteit en schakelen in intensiteit**. Soms volstaat een telefoontje of bericht om de vinger aan de pols te houden, soms is meer nabijheid nodig. Tegelijk blijft dit balanceren: “Hoe vermijd je **hulpafhankelijkheid** en hoe bewaak je grenzen?”.

Een ander belangrijk thema was de **versnippering van regelgeving en financiering**. Het huidige ticket- en moduledenken wordt als knellend ervaren. Organisaties vertelden dat ze soms creatief moeten *foefelen* om gezinnen de nodige continuïteit te bieden. Daarbij speelt ook het verschil in **financieringslogica** tussen bijzondere jeugdzorg en VAPH: waar de eerste met enveloppenfinanciering werkt, geldt bij de tweede persoonsvolgende financiering. Dit bemoeilijkt samenwerking en beperkt de ruimte om flexibel bij of af te schakelen naargelang de noden van gezinnen en ouders.

Op **beleidsniveau** werd vooral de nood benadrukt aan een **gedeelde koers**. Een hernieuwde visie kan richting geven en tegelijk ruimte laten voor maatwerk. Het forum pleitte voor **regionaal afgestemde kaders** die stabiliteit en continuïteit mogelijk maken. De huidige regio-indeling werd als weinig werkbaar ervaren; werken op het niveau van **referentieregio's**, met afspraken over de grenzen heen, lijkt een haalbaarder alternatief.

Tot slot werd benadrukt dat **afstand en reistijd** zwaar wegen voor gezinnen en begeleiders, maar momenteel onvoldoende worden meegenomen in financiering en toewijzing. Vaak heeft dit te maken met **wachlijsten of het ontbreken van gepaste hulp dicht bij huis**, waardoor men aangewezen is op voorzieningen verder weg. Een sterker kader dat samenwerking tussen voorzieningen ondersteunt, met duidelijke afspraken over overdracht en bereikbaarheid, kan hier een belangrijke hefboom zijn.

Het netwerkforum maakte duidelijk dat contextbegeleiding niet alleen in de directe begeleiding vorm krijgt, maar ook sterk beïnvloed wordt door de manier waarop **structuren, visies en organisaties** zijn opgebouwd. **Nabijheid, maatwerk en gedeelde zorg** blijven richtinggevend, maar vragen om voldoende ruimte en draagkracht. De inzichten van het forum bouwen zo verder op de signalen uit trajecten en lerende netwerken, en brengen ze dicht bij het beleidsmatige gesprek.

5 Beleidsaanbevelingen

Op basis van de inzichten uit trajecten, lerende netwerken en het netwerkforum, formuleren we volgende aanbevelingen. Ze zijn gegroepeerd rond vijf kernthema's die telkens richting geven aan een meer duurzame en gedragen aanpak van contextbegeleiding.

1. Rol en positie van de begeleider

De rol van de begeleider is cruciaal. Het is belangrijk om de **trajectbegeleider** te verkennen als flexibele en verbindende figuur, die waar nodig de functies van individuele begeleiding en contextbegeleiding kan combineren. Tegelijk moeten **wissels en overdrachten** steeds zorgvuldig gebeuren: gezinnen hebben nood aan een herkenbaar aanspreekpunt en warme continuïteit, ongeacht welke voorziening betrokken is.

2. Flexibiliteit en maatwerk

Gezinnen verschillen, en dus moet ook begeleiding verschillen. Dit vraagt om het loslaten van het huidige **ticket- en moduledenken**, en om meer ruimte om **intensiteit en vormen van contact flexibel af te stemmen**. Soms volstaat een telefoontje, soms is nabijheid aan huis nodig. Ook **afstand en reistijd** moeten structureel meegewogen worden in toewijzing en financiering, zodat nabijheid echt mogelijk wordt. Preventieve inzet moet meer ruimte krijgen, zodat contextbegeleiding niet pas kan starten bij escalatie.

3. Kwaliteit boven controle

Organisaties signaleren dat **registratie en inspectie** vandaag vaak meer gericht zijn op cijfers dan op inhoud. Om gezinnen echt te helpen, is een omslag nodig naar **kwaliteit en betekenisvolle impact** als toetssteen. Dit vraagt om vertrouwen in professionals en om ruimte voor creativiteit, eerder dan voortdurende druk tot verantwoording.

4. Samenwerking en gedeelde taal

Contextbegeleiding overstijgt de grenzen van één organisatie of sector. Daarom is het noodzakelijk te investeren in een **gedeelde visie en taal** tussen actoren als VAPH, Opgroeien, CAW, GGZ en onderwijs. Concreet betekent dit ook: duidelijke afspraken over rolverdeling, continuïteit en samenwerking over voorzieningen heen. Gezamenlijke **vorming en intervisie** kunnen helpen om verschillen te overbruggen, elkaar beter te begrijpen en intersectoraal sterker te staan.

5. Beleidsruimte en duurzaamheid

Tot slot is er nood aan een **hernieuwde en richtinggevende visie vanuit beleid**, die samenwerking niet belemmert maar juist mogelijk maakt. **Duurzame financiering** moet ruimte scheppen om intersectoraal maatwerk te realiseren en om over de grenzen van sectoren heen te werken. Daarnaast is investeren in **personeel en professionalisering** essentieel: begeleiding vraagt veel, en goede coaching, werkbare werkdruk en blijvende leeransen zijn nodig om dit vol te houden.

Deze aanbevelingen tonen dat de toekomst van contextbegeleiding niet ligt in losse ingrepen of tijdelijke projecten, maar in een **samenhangende beweging**. Nabijheid, maatwerk en gedeelde verantwoordelijkheid vormen de rode draad, maar kunnen enkel tot hun recht komen als er ook **beleidsruimte en vertrouwen** is om dit te dragen. Het vraagt van organisaties lef om samen te werken, van begeleiders professionaliteit én menselijkheid, en van het beleid een kader dat eenvoud en stabiliteit biedt. Zo wordt contextbegeleiding geen aparte opdracht naast de jeugdhulp, maar een geïntegreerde manier van werken die gezinnen en jongeren duurzaam versterkt.

6 Voorstel tot verdere actie

Om contextbegeleiding structureel te verankeren in de regio en op beleidsniveau, is het belangrijk om de inzichten en aanbevelingen niet enkel vast te leggen, maar ook in actie om te zetten. De volgende stappen worden voorgesteld:

- **Beleidsdialoog voeren**
Structurele knelpunten zoals het ticket- en moduledenken, de administratieve druk en de beperkte preventieve inzet bespreekbaar maken in dialoog met beleidsmakers.
 - o **Beleidsaanbevelingen concretiseren**
Beleidsvoorstellen verder uitwerken en vertalen naar acties op micro-, meso- en macroniveau, met aandacht voor duurzame implementatie en blijvende betrokkenheid van het werkveld
- **Agenderen binnen IROJ**
Het thema contextbegeleiding structureel opnemen op de agenda van het IROJ, en samen bepalen welke rol het overlegplatform kan spelen in de verdere opvolging en verankering.
 - o **Intersectorale werkgroep oprichten**
Een werkgroep samenstellen met partners uit de verschillende sectoren, met als opdracht het uitwerken van een gedeelde visie, taal en aanpak rond contextbegeleiding.
 - o **Gezamenlijke vorming en intervisie**
Trajecten opzetten voor opleiding, intervisie en casusbespreking waarin begeleiders uit verschillende sectoren en voorzieningen elkaar ontmoeten en versterken. Zo kan gedeeld leren concreet worden.
 - o **Aanspreekpunten benoemen**
In elke sector aanspreekpunten aanduiden die bruggen slaan tussen beleid en praktijk, en die samenwerking over organisaties heen helpen coördineren.

7 Beleidsdialoog: in gesprek met het Agentschap Opgroeien

Het gesprek met Opgroeien bood de kans om de inzichten uit de regio te spiegelen aan het bredere beleidskader. De thema's die in de trajecten, lerende netwerken en het forum naar voren kwamen, bleken ook binnen het

agentschap herkenbaar. Tegelijk werd duidelijk dat, hoewel contextbegeleiding vandaag structureel verankerd is binnen de jeugdhulp, de uitvoering in de praktijk nog wordt bemoeilijkt door **uiteenlopende kaders, financieringsstromen en registratievormen**.

Binnen Opgroeien leeft de ambitie om sterker **intersectoraal te werken**, maar de realiteit toont dat dit proces nog in volle ontwikkeling is. Contextbegeleiding laat zich niet eenvoudig in één hokje plaatsen: ze raakt tegelijk aan **verblijf, ambulante begeleiding, gezinsondersteuning en preventie**. Die veelzijdigheid is een kracht, maar vraagt ook om meer samenhang en duidelijkheid tussen de verschillende lijnen en sectoren.

Daarnaast werd benoemd dat **controle- en registratie-eisen** de ruimte om flexibel te werken soms beperken. De vraag rees op **welk niveau** dit het best wordt aangepakt: binnen **organisaties** zelf, of op **beleidsniveau**. De conclusie was dat beide sporen nodig zijn – **met beleid dat richting en ruimte biedt, en voorzieningen die die ruimte benutten om te experimenteren en te leren**.

Tot slot werd afgesproken om het gesprek verder te zetten. Opgroeien engageerde zich om het thema intern verder te bevragen en de plaats van contextbegeleiding binnen intersectoraal beleid te verkennen. Het **IROJ**, als intersectoraal overlegforum, werd daarbij genoemd als een mogelijke draaischijf om signalen te verzamelen en af te stemmen tussen beleid en praktijk. Vanuit *De Ideale Wereld* werd voorgesteld om deze dialoog verder te voeden met nuances en **feedback vanuit het netwerk**, zodat ze ook beleidsmatig kunnen doorwerken.

7.1 Verbinding met onderzoek¹

In het verlengde van het gesprek met Opgroeien werd ook contact gelegd met de onderzoekers van UCLL. Vanuit Opgroeien werd deze link gelegd om expertise te delen en mogelijke raakvlakken te verkennen. Zowel in het regionale project *De Ideale Wereld* als in het onderzoek van UCLL leeft immers dezelfde zoektocht: hoe kan begeleiding met en in de context duurzaam versterkt worden, en wat maakt dat ondersteuning écht verschil maakt voor gezinnen?

Hoewel het gesprek geen directe samenwerking opleverde, bood het wel herkenning en bevestiging. De vragen waarmee de regio en het onderzoeksteam aan de slag zijn, sluiten nauw bij elkaar aan. Dat opent perspectieven om inzichten verder te verbinden tussen praktijk, beleid en onderzoek.

8 Nuances en feedback vanuit de regio

In 2025 zijn we met deze nota ook zelf nog terug de regio 1G1P AanZet ingetrokken. Er werden verdiepende gesprekken gevoerd met verschillende partners uit het werkveld tijdens **sectorgebonden besprekingen**. Hun input bracht extra nuance en feedback, zodat de tekst niet alleen de stem van enkele trajecten of overlegmomenten weerspiegelt, maar breed gedragen wordt over verschillende sectoren en lijnen heen. Zo bleef deze nota groeien als een document dat de praktijkervaringen verbindt met beleidsmatige ambitie om contextbegeleiding duurzaam te verankeren.

8.1 Gesprek met CAW centraal West-Vlaanderen

We gingen in gesprek met de clusterverantwoordelijke voor outreach en relaties en persoonlijke problemen binnen het CAW. Tijdens het gesprek werden volgende punten aangehaald als belangrijk of genuanceerder voor hen:

- Een individu staat nooit los van zijn **context**. We hebben in gesprekken altijd oog voor de verschillende contexten, beïnvloedingen. Toch blijft het in de praktijk een **drempel** om naast onrechtstreeks ook

¹ UCLL Research & Expertise. (2025). *Voorbij de cijfers. Een geïntegreerde benadering van effectmeting binnen de integrale jeugdzorg*. UCLL Research & Expertise. Geraadpleegd van <https://research-expertise.ucll.be/nl/effectmetingjeugdzorg>

rechtstreeks met die context te werken. De overtuiging om dit consequent en vanzelfsprekend te doen, mag sterker verankerd worden. Het netwerk/de context wordt steeds in beeld gebracht en er wordt getracht deze te activeren om zo mensen te versterken. De cliënt kan hierin zelf aangeven of dit gewenst is. Het vraagt voorbereidend werk om tot deze stap te komen, om dan het netwerk effectief te betrekken en/of uit te breiden.

- **Begeleiding start** meestal vanuit het individu of gezin. Pas later worden de bredere context en voorzieningen betrokken. Zo vermijden we dat gezinnen in de beginfase geconfronteerd worden met een overvolle tafel van actoren. **Modules en thema's** worden doorgaans pas nadien ingezet, afgestemd op wat werd afgesproken met de mensen zelf en op wat echt nodig is.
- Begeleiders vervullen vaak een **brug- en tolkfunctie**. Zij helpen gezinnen en voorzieningen elkaar beter begrijpen, nemen kleine stappen en zoeken mee naar de oorzaken van problemen. **Neutraliteit en nabijheid** zijn hierbij sleutelwoorden. Met de bedenking dat een hulpverlener zelden neutraal is en eerder meerzijdig partijdig is om op die manier ruimte te creëren voor de verschillende perspectieven.
- **Continuïteit** blijft echter een uitdaging, omdat CAW tegelijk eerste lijn is voor nieuwe hulpvragen én laatste vangnet voor wie elders geen gepaste hulp vindt. Complexe dossiers krijgen vaak voorrang, wat de **druk op begeleiders** verhoogt en voortdurende afwegingen vraagt.
- Er is nood aan een **gedeelde taal en gezamenlijke visie**, die ook intersectoraal wordt gedragen. **Begeleiders versterken** om sectoroverschrijdend samen te werken en elkaar te ondersteunen, is hierbij belangrijk.
- De **instroom** verloopt via verschillende wegen: onthaal, rechtstreekse aanmeldingen en projectwerking. Rechtstreekse instroom kan helpend zijn bij urgente situaties, zoals woonproblematiek. **Outreaching werken** en aanwezig zijn in de leefwereld van gezinnen (bijvoorbeeld bij administratie of praktische zaken) blijft een belangrijk instrument om een traject te bewandelen op alle levensdomeinen, waaronder ook het netwerk en de context.
- Tot slot wordt van begeleiders verwacht dat ze **flexibel** buiten hun eigen module werken. Te veel redeneren vanuit een **expertenrol** creëert afstand; nabijheid en vertrekken vanuit de vraag van gezinnen moet centraal blijven.

8.2 Gesprek met twoape | GGZ

Tijdens dit gesprek kwam de coördinator van Twoape (Roeselare, Pittem en Ieper) aan het woord samen met 2 psychologen die binnen Twoape Roeselare de contextgesprekken op zich nemen. In onderstaande punten ook hun nuancering en belangrijkste accenten:

- Wanneer **meerdere organisaties** betrokken zijn, komen er vaak ook meerdere contextbegeleiders. Dit zorgt voor **verwarring bij ouders en jongeren**. Ook in de rolverdeling tussen **contextbegeleiding (CB)**, **individuele begeleiding (IB)** en **OCJ** worden overlappingsen en onduidelijkheden ervaren. Bij specifieke problematieken, zoals **hechtingsstoornissen**, is het wenselijk om de rollen duidelijker te scheiden en echt te durven kiezen voor een aparte IB en CB.
- De vraag **wie of wat de context is** komt telkens terug. Soms ligt de focus niet op de ouders, maar eerder op andere familieleden, zoals een nonkel of tante. Het is belangrijk te onderscheiden **wie invloed heeft, wie beslissingsmacht heeft en hoe betrokkenheid vorm moet krijgen**. Daarbij rijst ook de vraag of informeren voldoende is, of dat expliciet akkoord telkens nodig is.
- Een duidelijke **rolverdeling en afstemming** is nodig, met respect voor basisrechten en afgestemd op wat jongeren en hun omgeving op dat moment nodig hebben. **Context is casusgebonden en dynamisch**: één aanmelding kan leiden tot meerdere betrokken contexten. Een **netwerktekening samen met de jongere** helpt bepalen wie mee rond de tafel moet.
- Binnen de **GGZ** werken contextbegeleiders meestal als psycholoog of contextueel geschoolde therapeut. Dit roept vragen op of contextbegeleiders die enkel als **opvoeder** werken voldoende

handvatten en ruggensteun krijgen. Het begrip **contextbegeleiding** wordt als te breed ervaren; er is nood aan **meer differentiatie**.

- **Samenwerking** vraagt flexibiliteit: soms bijschakelen, soms loskoppelen. Daarbij spelen **beroepsgeheim en gedeelde overleggen** een belangrijke rol en zijn deze niet altijd complementair aan elkaar. **Intervisiegroepen** kunnen ondersteunend werken om complexiteit samen te dragen.
- Er leeft bezorgdheid over de **belasting van de derde lijn** en de spanning tussen **preventie en verzorging**. **Diagnostiek en observatie** kunnen niet los van elkaar gezien worden, terwijl de beweging wordt gemaakt om dit vaker ambulant te doen, waardoor diagnostiek nu vaak wordt losgekoppeld van een goeie observatie.
- Tot slot worden **personeelstekorten bij Opgroeien en VAPH** sterk aanvoeld. Er is nood aan meer **zorg voor het personeel** op het terrein. Voorstellen zoals **week- en weekendploegen** tonen dat er gezocht wordt naar creatieve oplossingen, maar **capaciteit** blijft een grote uitdaging.

8.3 Gesprek met het VAPH-overleg

We gingen met onze inzichten uit de procesflow en aanbevelingen ook langs op het VAPH-overleg, waar verschillende diensten vanuit het VAPH rond de tafel zitten. Alweer kwamen we tot belangrijke nuances en feedback, onderstaand nemen we jullie graag mee.

“Ook jullie (planmakers) kijk naar contextbegeleiding is al zeer gekleurd door de sector van waaruit jullie kijken.”

- Het belang van een **gedeelde taal** werd sterk benadrukt. De manier waarop **contextbegeleiding** wordt ingevuld en benoemd verschilt per organisatie en sector, en vraagt om een **gemeenschappelijke visie**.
- Daarnaast is er nood aan **duidelijke indicatoren** die richting geven en de kwaliteit van contextbegeleiding zichtbaar maken.
- Vanuit het **VAPH** werd aangegeven dat **beperkte middelen** vaak betekenen dat net de moeilijkste dossiers moeten worden opgenomen. Dit legt druk op de werking en maakt tegelijk de grenzen van het huidige systeem zichtbaar.
- Ook de **financieringsstructuren** vormen een drempel. Ze maken het moeilijk om snel **bij te schakelen of terug te schakelen**. Zeker bij organisaties die **handicapspecifiek** moeten werken, is de ruimte hiervoor dus beperkt.
- De vraag blijft of er moet worden gestreefd naar **één uniforme jeugdhulp**, of eerder naar een model waarin **verschillende actoren elkaar aanvullen**. Een **en-en-verhaal** lijkt meer aangewezen dan een of-of-benadering.
- Vanuit **beleidsmatig perspectief** is het belangrijk om **duidelijke standpunten** in te nemen over rollen, middelen en verantwoordelijkheden, zodat zowel samenwerking als complementariteit beter gefaciliteerd worden.

8.4 Gesprek met het LOBJ Westhoek

Tijdens het lokaal overleg bijzondere jeugdzorg komen verschillende partners binnen jeugdzorg samen die gelegen zijn in de westhoek, elk vanuit hun blik op contextbegeleiding brachten ze volgende aanvullingen:

- **Contextbegeleiding** kende vroeger een duidelijk onderscheid: gekoppeld aan verblijf enerzijds en aparte werkvorm **‘thuisbegeleiding’** anderzijds. Vandaag valt alles onder één brede noemer. Het is zinvol om bevindingen te spiegelen aan **diensten die enkel aan huis werken**, om zo beter zicht te krijgen op de verschillen en mogelijkheden.
- Er ontstaan mooie **samenwerkingen**, maar **afstemming** is cruciaal. Soms wordt bewust gekozen om **meer dan één contextbegeleider** per gezin in te zetten, om trajecten vol te houden. Vanuit **CKG** wordt zoveel mogelijk thuis begeleid, werkvormoverstijgend.

- Alles wordt vandaag te veel onder één label gebracht. Er is nood aan **meer differentiatie** om de diversiteit in contextbegeleiding te benoemen en **flexibeler** te kunnen inzetten. Het huidige **ticket- en moduledenken** sluit niet meer aan bij de realiteit van vandaag. Er klinkt een duidelijke vraag naar een meer **faciliterende rol van de overheid**, om mee te bewegen met de veranderende noden in de praktijk.
- Daarnaast leeft de vraag waar de **winsten liggen in intersectoraal werken**. Huidige **registratiesystemen** kunnen de vereiste flexibiliteit niet volgen. **Verschillende financieringswijzen** zorgen bovendien voor verwarring en bemoeilijken samenwerking.
- Het registratiesysteem geeft ook een **vertekend beeld**. In verblijf kan een gezin met vijf kinderen vijf plaatsen innemen, maar bij terugschakelen naar thuisbegeleiding wordt dit slechts als één contextbegeleiding geregistreerd. Daardoor zijn de **workload** per begeleidingstraject (op gezinsniveau) bij diensten die enkel contextbegeleiding aanbieden vaak zwaarder dan cijfers doen vermoeden (1 aangemeld kind).
- Contextbegeleiding wordt vaak ingezet vanuit **noodzaak**. Lange **wachlijsten voor verblijf** houden kinderen langer thuis, terwijl de **verwachtingen** naar contextbegeleiding toenemen, onder meer door de opstart van **veilige trajecten**.
- Tot slot blijft de **signaalfunctie** belangrijk. Tegelijk leeft het gevoel dat hulpverleners soms **slachtoffer worden van hun eigen flexibiliteit**: door steeds opnieuw bij te schakelen en zich aan te passen, komt hun **draagkracht** onder druk te staan.

“Als verwarring voor flexibiliteit zorgt, kan dit dan niet gezien worden als een kans?”

8.4.1 Gesprek met Golfbreker vzw

perspectief van een autonome dienst voor contextbegeleiding en CBAW

Tijdens het overleg met het LOBJ werd duidelijk dat er, voor de komst van Integrale Jeugdhulp, een afzonderlijke werkvorm ‘thuisbegeleiding’ bestond. Deze werkvorm wordt op vandaag mee onder de grote noemer ‘contextbegeleiding’ vervat. Nochtans zijn er enkele significante verschillen tussen en de manier waarop beide contextbegeleiders hun kernopdracht vervullen.

Naar aanleiding van deze bevinding gingen we in gesprek met De Golfbreker vzw, een organisatie die uitsluitend contextbegeleiding aanbiedt zonder koppeling aan verblijf.

Hierna vatten we de belangrijkste inzichten en nuances uit dat gesprek samen:

- Contextbegeleiding als autonome dienst richt zich op **het gezin als geheel**. De nadruk ligt op **nabijheid en maatwerk**. Daarnaast wordt er gewerkt op verschillende maatschappelijke domeinen, met bijzondere aandacht voor praktische en administratieve ondersteuning, het gezin toeleiden naar andere vormen van hulp- en dienstverlening en het versterken van de leefomgeving. Hiervoor wordt beroep gedaan op professionele partners, maar evenzeer op steunfiguren uit de context van het gezin.
- Waar contextbegeleiding binnen verblijf vooral vertrekt vanuit wat **het kind nodig heeft**, start begeleiding zonder verblijf vanuit de **noden en krachten van het gezin en de individuele gezinsleden**. Beide invalshoeken vullen elkaar aan, maar net in de overgang tussen die twee werelden ontstaat kwetsbaarheid. Wanneer gezinnen evolueren naar een meer of minder ingrijpende vorm van hulp, verandert niet alleen de intensiteit van de contextbegeleiding, maar ook het perspectief van waaruit gewerkt wordt. **Afstemming en continuïteit** zijn dan cruciaal om te voorkomen dat gezinnen met de juiste verwachtingen in het nieuwe begeleidingstraject kunnen stappen.
- Er zijn grote verschillen in **registratie en zichtbaarheid** van het aantal effectief begeleide kinderen en jongeren. Hoewel de thuisbegeleider zich richt tot alle kinderen in het gezin wordt hieraan slecht 1 module gekoppeld op naam van het aangemelde kind of jongere. Dit leidt tot een vertekening in BINC-cijfers.

- Bij een overstap naar verblijf worden dossiers op gezinsniveau opgesplitst in **individuele dossiers**, waardoor cijfers plots sterk stijgen. Dit bemoeilijkt een realistisch zicht op de noden en beschikbare capaciteit.
- Er werd gepleit voor **een meer gezinsgericht en eenduidig registratiesysteem**, dat gezinnen zichtbaar maakt als geheel zonder bijkomende administratieve druk, dit zou er ook voor zorgen dat niet enkel betreffende jongere inzage krijgt in het dossier maar het hele gezinssysteem. Dit zorgt ervoor dat transparantie verdwijnt over de kinderen waarop het dossier niet geregistreerd staat en dus enkel het geregistreerde minderjarige inzagerecht heeft op het dossier (cfr. Decreet rechtspositie).
- Contextbegeleiding bestaat vandaag uit **verschillende modules en formules** met uiteenlopende intensiteit en focus. Wat vroeger een helder onderscheid kende tussen thuisbegeleiding en contextbegeleiding, is nu een complex geheel geworden. Deze variatie leidt soms tot **verwarring of een gevoel van inconsistentie** bij gezinnen in de ondersteuning, wat voor weerstand zorgt en bij hulpverleners.
- Het gesprek maakte duidelijk dat contextbegeleiding vandaag **structureel verankerd** is, maar in de praktijk **veel verschillende gezichten** heeft. De variatie in werkvormen, registraties en perspectieven toont de nood aan **meer duidelijkheid, verbinding en consistentie**.

De inzichten uit dit gesprek versterken het beeld dat ook elders in het project naar voren kwam.

9 Conclusie

De gesprekken bevestigen dat contextbegeleiding een fundamenteel, maar tegelijk complex thema is. Het belang ervan wordt breed erkend, maar er worden ook terugkerende knelpunten benoemd die de dagelijkse praktijk bemoeilijken.

1. Gedeelde taal en visie

Er is behoefte aan meer helderheid in taal en begrippen. Contextbegeleiding wordt vandaag vaak onder één noemer geplaatst, terwijl de diversiteit aan werkvormen net kracht en flexibiliteit kan bieden. Een gedeelde visie en leidende principes kunnen richting geven en tegelijk ruimte laten voor maatwerk.

2. Knelpunten

Huidige structuren, zoals ticket- en moduledenken, versnipperde financiering en rigide registraties, sluiten onvoldoende aan bij de realiteit. Verschillen in registratie bemoeilijken bovendien een correct zicht op de werkelijke hulpvraag. Deze systemen beperken de mogelijkheid om flexibel te schakelen en doen soms onrecht aan de complexiteit van gezinnen en de inzet van hulpverleners.

3. Samenwerking en rolafbakening

Het werken met gezinnen vraagt afstemming tussen actoren. Vandaag lopen verwachtingen en rollen soms door elkaar, wat voor gezinnen onduidelijkheid creëert. Meer gezamenlijke afstemming en een heldere rolverdeling zijn noodzakelijk om continuïteit te waarborgen, zeker op de overgang tussen verschillende werkvormen.

4. Draagkracht en signaalfunctie van hulpverleners

De kracht van contextbegeleiding zit in nabijheid en flexibiliteit. Tegelijk leeft het gevoel dat hulpverleners slachtoffer worden van hun eigen aanpassingsvermogen. Hun flexibiliteit mag niet ten koste gaan van hun draagkracht. Net omdat zij dicht bij gezinnen staan, is hun signaalfunctie richting beleid en partners van groot belang.

Wanneer we deze bevindingen naast de eerdere inzichten uit trajecten, samenwerkingsoverleggen, lerende netwerken en het forum leggen, ontstaat een consistent beeld. Over alle niveaus heen klinken dezelfde accenten: **nabijheid, continuïteit, maatwerk, duidelijke kaders en gedeelde verantwoordelijkheid**. De rode draad is duidelijk: het debat en de afstemming rond contextbegeleiding vragen om duurzame verankering. Beleidsmakers kunnen hierin een faciliterende rol opnemen door duidelijke kaders te scheppen, financiering en registraties te stroomlijnen en de signalen uit het werkveld ernstig te nemen.

Zo kan een zorglandschap verder groeien waarin gezinnen op betrouwbare ondersteuning kunnen rekenen, en waarin hulpverleners hun werk blijvend met professionaliteit en menselijkheid kunnen uitvoeren.

10 Slotwoord

Met deze nota willen we allereerst onze dank uitspreken aan alle partners in de regio die hun tijd, inzichten en ervaringen hebben gedeeld. Dankzij hun openheid konden we leren hoe veelzijdig en tegelijk complex contextbegeleiding is. Het werd duidelijk dat contextbegeleiding een **essentieel puzzelstuk binnen de jeugdhulp** is. Het slaat bruggen tussen jongeren, gezinnen, voorzieningen en beleid, en stelt ons telkens opnieuw voor de vraag hoe nabijheid, continuïteit en maatwerk gerealiseerd kunnen worden.

Wat dit proces bijzonder maakt, is dat de nota niet uit één stem spreekt, maar uit velen. De kracht ervan ligt in de veelheid aan perspectieven: van gezinnen tot begeleiders, van directies tot partners in eerste, tweede en derde lijn. Dit is geen eindpunt, maar wel een fundament waarop verder gebouwd kan worden. Een eerste stap hierin is contextbegeleiding als thema agenderen op het IROJ.

Onze gezamenlijke uitdaging is nu om dit gesprek levend te houden en duurzaam te verankeren, in overlegstructuren, in beleidskeuzes en vooral in de dagelijkse praktijk. *Werken met de context vraagt om gedeelde verantwoordelijkheid en een meer samenhangende aanpak*, precies zoals in het begin van dit project vooropgesteld werd. Zo kunnen we het klassieke doorverwijsmodel verder doorbreken en er samen over waken dat jongeren en gezinnen met vertrouwen kunnen rekenen op een samenhangende en betrouwbare hulpverlening.